

Miljøministeriet

Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg
Christiansborg
1240 København K

J.nr. 2023 - 10382
Den 19. december 2023

Miljøministerens besvarelse af spørgsmål nr. 23 (MOF alm. del) stillet 6. oktober efter ønske fra Peter Hvelplund (EL).

Spørgsmål nr. 23

Vil ministeren redegøre for de miljømæssige konsekvenser af, at den daværende Venstre-regering i 2015 ophævede lov om randzoner, som bl.a. indebærer, at der skulle udlægges op til 50.000 hektar dyrknings-, sprøjte- og gødningsfrie randzoner på landsplan, for at beskytte fjorde, søer og vandløb? Der henvises til www.Folketingstidende.dk, Folketingstidende 2015-16, L 59. Vil ministeren opgøre, hvad den årlige kvælstofeffekt af 50.000 ha randzoner er, og hvad den akkumulerede kvælstofeffekt ville have været fra 2015 til dags dato, hvis loven ikke var blevet ophævet?

Svar

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har bidraget til besvarelsen af spørgsmålet.

Braklagte arealer langs søer og vandløb (randzoner) indgår som en mulighed i den eksisterende kvælstofregulering (bl.a. målrettet regulering), hvor landbrugerne kan vælge mellem forskellige virkemidler. Virkemidlet anvendes for nuværende kun i yderst begrænset omfang. I kvælstofreguleringen opgøres effekten af et virkemiddel som en omregningsfaktor, såfremt indsatsen blev gennemført med efterafgrøder. I kvælstofreguleringen indgår for nuværende en omregningsfaktor på 1:4 (én hektar randzoner erstatter fire hektar efterafgrøder).

Der blev med Aftale om Grøn Vækst fra 2009 besluttet, at der skulle udlægges 50.000 ha randzoner.

I forbindelse med aftale om Vækstplan for Fødevarer¹ fra 2014 blev randzonerne reduceret til 25.000 ha.

I forbindelse med Aftale om en Fødevarer og Landbrugspakke² fra 2015 blev der truffet beslutning om at ophæve krav om de 25.000 hektar randzoner. Her blev effekten af ophævelsen af disse 25.000 hektar med væsentlig usikkerhed estimeret til 728 tons kvælstof i kystvande pr. år. Ophævelsen af krav om randzoner fulgte af ønske om at fokusere miljøindsatsen til de områder, hvor udfordringerne er størst.

¹ https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/vaekst/endelig-aftale-VFP.pdf

² https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Landbrug/Indsatser/Foedevare-og-landbrugspakke/Fagligt_grundlag_for_foedevare-og-landbrugspakken/Kvaelstof/Teknisk_notat_om_kvaelstofudvalgets_korrektioner.pdf

I rapporten *Virkemidler til reduktion af kvælstofbelastningen af vandmiljøet* fra Aarhus Universitet³ (Virkemiddelkataloget), som i øvrigt danner grundlag for omregningsfaktorerne, som anvendes i kvælstofreguleringen, fremgår der ikke en konkret effekt af randzoner. Der pågår løbende et arbejde med at konsolidere omregningsfaktorerne for kvælstofvirkemidlerne, herunder randzoner.

Kvælstofeffekten af randzoner vil bl.a. afhænge af arealernes dyrkningsstatus, drænforhold, tidligere brug af husdyrgødning, jordtype og klima. Som følge af dette er der ikke et umiddelbart grundlag for at opgøre en kvælstofreduktionseffekt af 50.000 hektar randzoner.

Det bemærkes, at der findes flere typer af virkemidler, der kan anlægges i randzonen langs vandløb. Disse inkluderer ovenstående braklægning langs søer og vandløb, hvor der ikke indgår vådlægning, og en række virkemidler, hvor vådlægning i varierende grad indgår. Eksempler på disse er Intelligente BufferZoner (IBZ'ere), mættede randzoner m.v. Af de nævnte virkemidler anfører Aarhus Universitet i rapporten *Virkemidler til reduktion af kvælstofbelastningen af vandmiljøet*, at IBZ'ere har den bedst dokumenterede kvælstofeffekt fra danske undersøgelser.

Magnus Heunicke

/

Rasmus Moes

³ Eriksen, J., Thomsen, I. K., Hoffmann, C. C., Hasler, B., Jacobsen, B. H. 2020. Virkemidler til reduktion af kvælstofbelastningen af vandmiljøet. Aarhus Universitet. DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug. 452 s. – DCA rapport nr. 174 <https://dcapub.au.dk/djfpdf/DCArapport174.pdf>